

Єршова Н. Ю.

к.е.н., доцент кафедри економічного аналізу та обліку,
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
м. Харків

ФІЛОСОФІЯ СИСТЕМНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ У ДОСЛІДЖЕННІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Управлінський облік є сегментом структури обліково-інформаційного простору, функціонально орієнтованим на інформаційне забезпечення задач оперативного, поточного і стратегічного управління підприємством. Сучасні відкриття в галузі інформаційних технологій (відкриті технологічні платформи, хмарні технології, єдиний міжнародний формат подання фінансової звітності в електронному вигляді XBRL та ін.) значно розширюють можливості управлінського обліку для підвищення якості інформаційно-аналітичного супроводу стратегічного управління підприємствами. Уявлення про принципи та форми взаємозв'язку управлінського обліку, економічного цілепокладання та стратегічних цілей підприємства вимагають свого уточнення та теоретичного осмислення.

Заглиблюючись у проблему вдосконалення обліку у сфері управління, ми спираємося на теорію системності як феноменальний спосіб об'єднати в одному явищі певний набір облікових інструментів. Виключення хоча б одного з них порушує феномен системності, а сам управлінський облік стає неефективним для сучасного управління. Системний підхід, крім набору облікових інструментів, передбачає певну послідовність застосування цих інструментів, що надає системі певний рух. В комплексі ці дії по відношенню до управлінського обліку актуалізують використання філософії системної технології, яка прийому дослідження. Наукова складова системної технології викладена наприкінці XX ст. у працях Телемтаєва М.М., який сформував прикладний метод системної технології стосовно до інформатики, управління,

освіти, екології, економіки, математики, в соціальній політиці та ін. «Системна філософія діяльності (системна технологія) – одна з таких методологій, оволодіння якою дозволяє стати професіоналом в системному розумінні. Професіонал системного рівня створює на основі теоретичної та прикладної системної технології свій набір інтелектуальних операцій, дій, рухів, свою оригінальну інтелектуальну системну технологію, яку він успішно застосовує для практичної та дослідницької діяльності в різних областях» [1, с.12]. Оскільки управлінський облік є системою, в якій формуються основні результативні показники діяльності підприємства, таке твердження є актуальним для обліково-управлінської інформації.

Системний підхід до дослідження об'єкта, взагалі, а управлінського обліку, зокрема, виходить з того, що розглянута сукупність об'єктів і явищ, що розуміється як система, складається з деякого числа особливим чином організованих підсистем, кожна з яких має відомої ступенем незалежності, але в цілому всі підсистеми певним чином пов'язані, що приводить їх взаємодію до деяких загальних результатів. Отже, управлінський облік виступає як симбіоз процесу управління та облікової системи. Будь-яка система, може бути розглянута як елемент системи більш високого порядку, в той час як її елементи можуть виступати як системи нижчого порядку. Так, система управлінського обліку є підсистемою системи бухгалтерського обліку; у свою чергу, система бухгалтерського обліку є елементом інформаційної системи, а інформаційна система є підсистемою управління в цілому.

Як функція управління облік має двоякий характер: з одного боку — це елемент кожної основної функції управління (аналізу, мотивації, організації, планування), а з іншого боку — це самостійна функція управління. Проблема побудови єдиного облікового інформаційного простору актуальна для кожного підприємства і його керівництва і, тим самим, змушує серйозніше підходити до організації системи інформації на підприємства, вимагає розробки концепції інформації, відповідної до стратегії підприємства. Будь-яке підприємство має вирішити для себе питання про ступінь відкритості інформації; про ризики і

виходах, пов'язаних з відкритістю; про заходи для підвищення достовірності даних звітності; задуматися про те, як буде сприйматися користувачами інформація, яка надається, як забезпечити ефективний обмін інформацією між своїми підрозділами. Управлінський облік зосереджують на ключових процесах діяльності, до яких залучені клієнти, постачальники та інші учасники. Тому доцільно приділити увагу взаємозв'язку господарських процесів у межах вартісного ланцюжка підприємства; зв'язку між господарськими процесами та стратегіями щодо продуктів (послуг). Отже, функції управлінського обліку значно розширюються — від управління витратами і доходами окремого підприємства до управління процесом створення цінностей, включаючи оцінку діяльності всіх суб'єктів ланцюжка в розрізі ефективного використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів, стратегічного управління та інноваційної діяльності.

Процеси планування, реалізації, моніторингу, оцінки ефективності, коригування стратегії розвитку підприємства лежать в основі технології стратегічного управління, визначаючи відповідні інформаційні запити менеджменту для їх якісного інформаційного обґрунтування і супроводження. Зміна традиційної парадигми управлінського обліку на стратегічну парадигму пов'язана з розвитком наукового пізнання бухгалтерського управлінського обліку і прагненням до його вдосконалення. Стратегічна парадигма виникає у зв'язку з розвитком глобалізаційних процесів, коли з'явилися нові проблеми і завдання, які не вирішуються в рамках традиційної управлінської парадигми. До числа цих завдань відносяться, насамперед, облік та оцінка впливу на результати діяльності організацій зовнішніх чинників і впливів, ризику і невизначеності.

Література:

1. Телемтаев М.М. Системная технология (системная философия деятельности). / М.М. Телемтаев. - Алматы: Издательский дом “СТ-Инфосервис”, 1999. – 336 с.